

Patent Koruması ve Milli İlaç Sanayi

■ Yerli İlaç Sanayicileri Derneği

GİRİŞ

Son zamanlarda ilaç sanayiinin patent koruması kapsamı içine alınacağı konusu basında, siyasi çevrelerde ve ilgili kuruluşlarda çok sık konuşulmaya başlanmıştır. Milli ilaç sanayiinin geleceği açısından son derece önemli olduğuna inandığımız patent sorunu her yönü ile ve ayrıntılı olarak tartışılmaksızın, bu konuda herhangi bir karar üretmenin ülkemiz açısından sakıncalı olacağı kanaatindeyiz. Raporumuz bu gerçeği ortaya koymak ve ilgililere bu konuda ışık tutmak amacıyla hazırlanmıştır.

Rapor üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, milli ilaç sanayiinin gelişmesi ve bu gelişmede ilaç sanayiinin patent koruması kapsamı dışında tutulmasının müsbet rolü anlatılmaktadır. İkinci bölümde ilaç sanayiinin patent koruması kapsamı içine alınmasının başlıca sakıncaları belirtilmektedir. Üçüncü bölümde ise ilaç sanayiinin patent koruması kapsamı içine alınması konusunda, ülkemiz çıkarları gözetilmek suretiyle alternatif politikalar önerilmektedir.

A - MİLLİ İLAÇ SANAYİNİN GELİŞMESİ

1. Tarihçe: 1926 ve 1928 Kanunlarıyla İlaç, İmal, İthal ve Satışına Disiplin Getirilmiştir.

Türkiye'de müstahzar ilaç yapımına ilk olarak eczanelerde başlanmıştır. İlaç talebinin artması üzerine, 1910 yılından itibaren bugünkü laboratuvarlar niteliğine sahip fabrikalarda seri ilaç üretimine geçilmiştir. Eldeki verilere göre, yurdumuzda 1915 yılında bazı kodeks ampulleri, kuvvet ilaçları ve damlalar gibi, sınırlı çeşide sahip 30 kadar müstahzar üretiliyordu. Bu dönemde ülkenin ihtiyaç duyduğu diğer ilaçlar ithal edilmiş; kalite ve fiyat kontrolü yapılmadan ve ruhsata tabi tutulmadan satılmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra, 1926 yılında "Türk Kodeksi Kanunu" ve 1928 yılında "1262 sayılı İşpençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu" çıkarılmıştır. Bu yasalar ülkemizde ilaç, ithal, üretim ve satışını ilk defa disiplin altına almıştır. Yine bu dönemde yerli ilaçlara ithal ilaçlar karşısında rekabet imkanı sağlanmıştır. Bu yasal düzenlemeler,

Türkiye'de ilaç sanayiinin kurulması ve gelişmesine yardımcı olmuştur. Ancak, yerli sermaye ve teknolojinin yetersizliği, yabancı sermaye konusundaki sınırlamalar gibi sebeplerden ötürü ilaç sanayii yeterince gelişmemiş, ülkemiz ilaç konusunda dışa bağımlılığı devam etmiştir. Milli ilaç sanayiinin gelişmemiş olması nedeniyle, Türkiye II. Dünya Savaşı boyunca ilaç talebini karşılama konusunda hayli güçlükle karşılaşmıştır. Buna rağmen, sınırlı da olsa ilaç üretimi sayesinde diğer az gelişmiş ülkelere oranla Türkiye daha az sıkıntı çekmiştir.

2. 1950 Sonrası Yabancı İlaç Şirketleri Türkiye'ye Gelmeye Başlamıştır.

II. Dünya Savaşının yokluk ve sıkıntılı dönemi, ilacın yurt içinde üretilmesi gereğinin hükümet ve iş çevrelerince anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Diğer taraftan, bu döneme kadar Türkiye'yi pazar olarak dahi ilginç bulmayan yabancı ilaç firmaları için ülkemiz ilgi odağı haline gelmiştir. Bu gelişmeler sonunda yabancı ilaç firmaları Türkiye'ye gelmeye ve fabrikalar kurmaya başlamışlardır. Bu ilk kurulan fabrikalar küçük cesamette ve adeta sahra fabrikaları niteliğinde olup sadece iç piyasada tüketilmesi mümkün farmasötik şekilleri ihtiva eden üretim faaliyetlerinde bulunmakta idiler.

Yabancı firmaların Türkiye'de ilaç üretmeye başlamaları, farmasötik şekilleri ihtiva eden ilaç üretim teknolojisinin ülkemize getirilmesine olanak sağlamış, bu üretim teknolojisini bilen pek çok teknik elemanın yetişmesine sebep olmuştur.

3. Müteakiben Milli İlaç Sanayi Patent Koruması Dışında Tutulması Sayesinde Süratle Gelişmiştir.

Farmasötik şekilleri kapsayan ilaç üretim teknolojisinin Türkiye'ye gelmiş olması, bu konuda yetişmiş elemanların mevcudiyeti, yerli müteşebbislerin ilaç üretimine yönelmesini sağlamış, yurt dışından ilaç aktif maddesini ithal ederek bunlardan çeşitli farmasötik şekilleri havi ilaç üreten yerli firmalar kurmaya başlamıştır. Yerli müteşebbisler, ilaç üretimini gerçekleştirirken halen yürürlükte bulunan 23 Mart 1879 tarihli "İhtira Berati" Kanununun 3. maddesinin yasal güvencesine sığınmışlardır. Sözkonusu

madde bilim um tıbbi müstahzarlar ve ilaç niteliği taşıyan bütün maddelerin ve bunların imal usulüne ilişkin buluşların berata bağlanmasını yasaklamıştır.

4. Bunun Üzerine Yabancı İlaç Fabrikaları Türkiye'de İlacı Patent Koruması Altına Almaya Çalışmışlardır.

Bunun üzerine, uluslararası büyük ilaç şirketleri İhtira Beratı Kanunu'nun 3. maddesi hükmünün yerli ilaç sanayii ve halkımız için teşkil ettiği koruma zırhını yıkmaya yönelmişler, ülkelerinden aldıkları "İlaç İmal Usulü" patentlerine dayanarak ülkemizdeki şube ve ajansları vasıtasıyla Sanayi Bakanlığı, Sınai Mülkiyet dairesinden aynı mahiyette "Usul Beratları" elde etmeyi başarmışlardır. Bunu izleyerek, bu beratların belirli ilaçların imal usulü hakkında kendilerine bir imtiyaz sağladığı noktasından hareketle ve yerli ilaç sanayicilerinin başka ülkelerden ithal suretiyle farmasötik preparat olarak Türk piyasasına sundukları aynı ham maddelerin üçüncü ülkelerdeki satıcı firmalar tarafından sözkonusu beratlarla bağlanmış olan usuller ile imal edildiğini iddia ederek, Türk sanayicileri aleyhine davalar açmışlardır. Böylece, ilaç sanayinin başka ülkelerden ucuz aktif madde ithalini yasaklamak, kullanacağı aktif maddeleri birkaç misli fiyatlarla kendilerinden almaya mecbur etmek ve neticede Türk ilaç piyasasını hakimiyetleri altına almak amacını gütmüşlerdir. Ne var ki, adli kaza mercileri 1961 yılında Kurucu Meclis'in almış olduğu bir tefsir kararına dayanarak ve özellikle Anayasa Mahkemesi 23/12/1967 tarihli kararı ile yabancı ilaç firmalarının bu teşebbüslerini hüsrana uğratmıştır.

İlaç üretimi konusunda patent sorununun yasal açıdan çözümlenmesinden sonra kayda değer bir gelişme gösteren milli ilaç sanayi, bugün artık farmasötik açıdan ülkemizin tüm ihtiyacını karşılayabilecek düzeye gelmiş bulunmaktadır. Milli ilaç sanayimiz halen Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen ve öngörülen GMP (İyi İmalat Tekniği) ve GLP (İyi Laboratuvar Tekniği) standartlarına uygun üretim yapabilmektedir. Burada önemle belirtmek gerekir ki, dünyada mevcut 172 ülkeden ancak 36'sı bu standartlara uygun üretim yapabilmektedir. Bu düzeye ulaşmış bulunan milli ilaç sanayimiz ilaç aktif maddesi, veteriner ve beşeri ilaç olmak üzere yılda toplam yaklaşık 4,5 trilyon liralık üretim yapmaktadır.

5. Milli İlaç Sanayi Patent Koruması Dışında Kalması Sayesinde Yurt İçinde Aktif Madde Üretimine ve İhracata Yönelebilmiştir.

Bugün Türkiye'de ilaç sanayi, her türlü ilacı

üretebilecek bir kapasiteye ve teknolojiye sahiptir. Sadece tüketim düzeyinin yetersizliği veya Sağlık Bakanlığı'nın gerek görmemesi nedeni ile, bazı ilaçlar üretilmemektedir. Yerli olarak üretilen ilaç sayısı 2.160, ithal edilen ilaç sayısı ise 150 dolayındadır.

Ülkemizde halen 16'sı yabancı sermayeli olmak üzere, toplam 105 firma ilaç üretmektedir. 16 yabancı ilaç firmasından sadece 7'si fabrika kurmuştur ve fiilen imalat yapmaktadır. 9'u ilaçlarını başka tesislerde fason olarak üretmektedir. 89 yerli firmadan ise 60'ının tesisi vardır. Bunlardan 15 kadarı yaklaşık %35'i yabancı sermayeli firmalar ve %65'i yerli firmalarca gerçekleştirilmektedir.

Farmasötik açıdan gelişmesini tamamlamış bulunan milli ilaç sanayi, aktif madde üretimi ile entegrasyon aşamasına girmiş bulunmaktadır. Türkiye'de yerli firmaların kurduğu 7 aktif madde tesisi vardır. Bunlar Türk ilaç sanayinin ham madde ihtiyacının yaklaşık %30'unu karşıladığı gibi ABD, Belçika, Cezayir, Almanya, Hollanda, Irak, İran, İsviçre, Japonya, Mısır, Pakistan, Romanya, Rusya, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yugoslavya ve Yunanistan'a da ihracat yapmaktadırlar.

Türk ilaç sanayinin varmış olduğu bu düzey, bu sektörü sadece ülke ihtiyacını karşılayan bir sanayi kolu olmaktan çıkarmakta ve hızla ihracata yönelik bir konuma getirmektedir. Nitekim, sektörün ihracatı her geçen yıl artarak halen 60 milyon doları aşmıştır. Böylece, bu sanayi kolunda ihracatın ithalatı karşılama oranı da 1984 yılında %8 civarında iken bugün %25 dolaylarına ulaşmıştır.

6. Bugün Milli İlaç Sanayinin Bal kanlara ve Orta Asya Türk Ülkelerine İhracat Olanaklarına Kavuştuğu Bir Dönemde Sanayinin Patent Korumasına Alınmasının Gündeme Gelmesi Tesadüf Değildir.

Bugün, Rusya ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Orta-doğu ve Asya ülkelerinin hiçbirinde Türkiye'deki kalite ve kapasiteye sahip ilaç sanayinin bulunmaması, Türk ilaç sanayinin ihracat olanaklarını daha da artırmıştır. Bu konuda, son günlerde sözkonusu ülkelerle çok olumlu ilişkiler kurulmuştur.

Milli ilaç sanayimiz bu ülkelere aynı kalite ilacı, rakip yabancı firmalara kıyasla daha ucuza sağlayabilmektedirler. İşte tam bu aşamada iken Türkiye'de ilaç sanayinin patent koruması altına alınması konusunun yeniden alevlendirilmesi ve bu yöndeki baskılar bir tesadüf olmasa gerekir.

B - İLAÇ SANAYİNİN PATENT KAPSAMINA ALINMASININ SAKINCALARI

Türkiye'de ilaç sanayinde patent korumasının kabulünün çeşitli sakıncaları olacağı kanaatindeyiz. Başlıca sakıncalar aşağıda özet olarak takdim edilmektedir.

1. Yerli İlaç Sanayinin Yok Olması Sonucunu Yaratacaktır.

Patent korumasının ilaç sanayine uygulanması halinde yerli ilaç firmaları mevcut ilaçlarını bir süre daha üretebileceklerdir. Ancak, her mamul gibi ilaçların da belirli bir ömrü olduğu düşünülürse yerli firmalar, patent almadıkları sürece piyasaya yeni ilaç arz edemeyecekler ve dolayısıyla 5-10 yıl sonra ya kapanacaklar veya sadece fason üretim yapan kuruluşlar haline geleceklerdir. Bu noktada yerli ilaç firmalarının yeni patent satın almak suretiyle üretimlerini devam ettirebilecekleri öne sürülebilir. Ne var ki, dünyada buluş sahibi ilaç firması az sayıda olup, bunların önemli bir kısmı, esasen ülkemizde faaliyette bulunmaktadır. Dolayısıyla diğer yerli firmalar bugün artık böyle bir şansa sahip bulunmamaktadır ve yukarıdaki iddianın hiçbir geçerliliği yoktur. Kısaca, patent koruması gelmesi ile birlikte tekele benzer bir durum ortaya çıkacaktır. Daha önceki yıllarda patentleri toplamış firmalar imtiyazlı duruma geçecek, sanayinin büyük çoğunluğu ise batacaktır. Batacak olan firmalar ise daha önceki ekonomi stratejileri çerçevesinde halka ucuz ilaç sağlamak hedefine yönelmiş olan yerli ilaç firmaları olacaktır.

2. Yerli İlaç Sanayinin Gelişmesi Duracaktır.

Patent koruması kabul edildiği takdirde, bir an için yerli ilaç sanayinin faaliyetine devam edebileceğini varsayalım. Bu takdirde en azından Türk ilaç sanayinin gelişmesinin duracağı şüphesindedir. Başlangıçta patent korumasını kabul etmemiş ve bundan yararlanarak ilaç sanayilerini geliştirmiş olan İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkeler incelendiğinde iddiamızın ne kadar gerçekçi olduğu kolaylıkla anlaşılır. Belirtilen ülkelerde ilaç sanayi üç aşamalı bir gelişme göstermiştir. Bunlar: 1) Farmasötik şekillerin üretimi, 2) Aktif maddelerin formüllerini çözmek veya çözülmüş formülleri satın almak suretiyle aktif madde üretimi, 3) Yeni ilaçlar bulmak ve formül geliştirmek aşamalarıdır.

Türk milli ilaç sanayi farmasötik şekilleri üretmek aşamasını başarı ile tamamlayarak, aktif maddeyi üretme aşamasına henüz yeni geçmiştir. Önceki bölümde belirttiğimiz gibi, ülkemizde tüketilen ilaç

aktif maddesinin %30'u, buluş sahibi firmaların fiyatlarının çok altında ve fakat aynı kalitede üretilmekte, hatta ihraç edilmektedir. Diğer ülkelerdeki gelişme trendi esas alınacak olursa, Türk ilaç sanayi daha 10-12 yıl patent koruması kapsamı dışında tutulur ve yeterli sermaye birikimine olanak sağlanırsa, belirtilen süre sonunda 3. aşamaya geçebilecektir. Dünya standartlarına göre, bu molekülün keşfi ve ilaç haline gelmesi için harcanan meblağın 100-150 milyon dolar olduğu düşünülürse, sermaye birikiminin ilaç sanayi için ne kadar önemli olduğu kolaylıkla anlaşılabilir.

Burada belirtilmesi gereken bir diğer önemli husus ise, dünyadaki siyasi ekonomik gelişmelerin Türk ilaç sanayi için çok müsait bir ortam yaratmış olduğudur. İtalya patent korumasını 1982 yılında uygulamaya başlamıştı. Bu nedenle İtalya'daki proses çözme teknolojisi artık İtalya'da iş yapamaz hale gelmiş ve İspanya'ya gitmiştir. Böylece İspanya 1982-1992 yılları arasında ilaç aktif maddesi üretiminde çok önemli bir aşama yapmıştır. Nitekim, halen Türkiye'de patent dışı üretilen ilaç aktif maddelerinin büyük bir kısmı çok düşük fiyatlarla İspanya'dan ithal edilmektedir. İspanya'da 1992 yılından itibaren patent koruması kapsamına girmektedir. Bu gelişme üzerine proses çözme teknolojisine sahip müteşebbisler, önce Latin Amerika ülkelerine gitmeyi düşünmüşlerdir. Fakat bu ülkelerde ekonomik durumun çok kötü olması, bu ülkelerin borçlu oldukları ..... tarafından ekonomik ambargo tehdidi altında patent korumasını kabule zorlanmaları gibi sebeplerden dolayı başarılı olmadılar. Neticede teknolojilerini satabilecekleri en uygun olke olarak Türkiye'yi seçtiler. Nitekim, bu konuda temaslar ve yatırımlar başlamıştır. Türkiye'nin ilaç patent korumasını kabul etmesi yolunda bugün karşılaştığımız yoğun baskılarda bu gelişmenin önemli rolü olduğu kanısındayız.

3. İlaç Sanayinin İhracat Olanakları Ortadan Kalkacaktır.

Türkiye'nin ilaç aktif maddesi ve ilaç ihracatı katlanarak artmaktadır. Örneğin, 1984 yılında 9,6 milyon dolarlık ihracat yapılmış iken, bu rakam 1988 yılında 63 milyon dolara yükselmiştir. Bahiskonusu yılda ihracat yapılan ülkeler ABD, Belçika, Cezayir, Almanya, Hollanda, Irak- İran, İtalya, İsviçre, Japonya, Mısır, Pakistan, Romanya, Sovyetler Birliği, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yugoslavya ve Yunanistan'dır. Eski demirperde gerisi ülkelerdeki son gelişmeler Türk ilaç sanayine yeni imkanlar açmış bulunmaktadır. İlaç sanayinin gelişmemiş olduğu bu ülkeler Türkiye'den ilaç ithal etmek üzere temasa geçmişler ve pek çok Türk ilacına ruhsat ve-

rilmiştir. Türkiye'de ilacın patent koruması kapsamı içine alınması hususunda yapılan baskıların bir başka nedeninin de ihracattaki bu gelişmeler olduğunu daha önce de işaret edilmiştir.

İlaçta patent koruması kabul edildiği takdirde ise Türkiye bu ihracat potansiyelinden yararlanamayacaktır. Zira, yabancı firmalar diğer ülkelerde olduğu gibi, patentini verdikleri ilaçların dahi sadece Türkiye'de satış hakkını verecekler, Türkiye'den ihacat yapılmasına müsaade etmeyeceklerdir. Kaldı ki patent için ödenecek ücretin yüksekliği, buluş sahibi firmalar ile ihracat alanında rekabet olanaklarını da olumsuz yönde etkileyecektir.

4. İlaç Maliyet ve Fiyatları Yükselsektir.

Türkiye'de patent ile üretilen ilaçlar ile patentsiz üretilen ilaçların fiyat bakımından mukayesesi yapılacak olursa, patent korumasının kabulü halinde fiyatların en az 2-3 misli yükseleceğini söylemek kehanet olmaz. Aşağıdaki tabloda verilen bazı misaller bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır.

Bu misaller daha da çoğaltılabilir.

Aynı formüle göre, aynı miktarda ve aynı hastalığın tedavisinde kullanılan patentli ilaç ile patentsiz üretilen ilaçlar arasındaki bu fiyat farkı patent dolayısıyla maliyete eklenen meblağdan kaynaklanmaktadır. Patentli ilacın üretiminde kullanılan aktif madde nin fiyatının yüksekliği ve patent ücreti bu sonucu doğurmaktadır.

Türk ilaç sanayicilerinin yaptıkları tahminlere göre, ilacın patent koruması altına alınması, ilaç piyasasının kısa sürede çokuluslu firmaların tekeline girmesi sonucunu yaratacak, ilaç fiyatları 2-3 misli artış gösterecektir.

5. Türkiye Dışa Bağımlı Hale Gelecektir.

Yukarıda ifade ettiklerimizden de açıkça anlaşılacağı gibi, ilacın patent koruması altına alınması, Türkiye'yi dışa bağımlı hale getirecektir. I. Dünya Savaşı, II. Dünya Savaşı ve en son İran-İrak Savaşı milli ilaç sanayilerini kuramamış olan ülkelerin ilaç yokluğu nedeniyle savaş güçlerini önemli ölçüde yitirdiklerini herkesin gözleri önüne sermiş bulunmaktadır. Bu nedenle ilaç, ülke güvenliği açısından silah kadar önemli stratejik bir mal olarak kabul edilmektedir. Bu kadar önemli bir malın üretiminde dışa bağımlı hale gelmek, Türkiye'nin güvenliği açısından sakıncalıdır.

C - PATENT KONUSUNDA TÜRKİYE'NİN İZLEMESİ GEREKLİ POLİTİKALAR

1. İlaçlara Patent Koruması Getirilmesinin Sanayinin Gelişmesi ve AT Üyeliği İçin Gerektiği Yolundaki İddialar Yanlıştır.

Bazı çevreler, ilaçta patent korumasının kabul edilmesi halinde, Türkiye'nin yabancı sermaye açısından kara listeye alınacağını ve yabancı şirketlerin Türkiye'ye teknoloji ithal etmeyeceğini, ülkemizde ilaç sanayinin gelişmeyeceği ve güdük kalacağını vurgulamaktadır. Halbuki, patent koruması olmasına rağmen, dünya ilaç piyasasını elinde tutan bellibaşlı firmalar, ülkemizde kurdukları tesislerde ilaç üretmektedirler. Ancak, patent korumasının olmaması onları yerli üreticilerle rekabete zorlamakta, ilaç piyasasının tamamını ele geçirmelerine engel olmaktadır. Bu firmalar ayrıca, Türkiye'de dünya ortalamasının çok altında fiyatlarla ilaç satmak zorunda kalmaktadırlar.

Ham madde Adı	Patentli Üretim TL.	Patentsiz Üretim TL.
Timolol Maleate	43.200.- (Timoptic %0.25 Damla FAKO-MDS)	8.000 (Timosol %0.25 Damla BİLİM)
Timolol Maleate	57.100.- (Timoptic %0.5 Damla FAKO-MDS)	14.000 (Timosol %0.5 Damla BİLİM)
Captopril	96.600.- (Lopril 30/25 mg Tablet SQUIBB)	25.800.- (Kapril 48/25 mg. Tab. MUSTAFA NEVZAT)
Ranitidine HCl	178.400.- (Zantac 60/150 mg Tab. GLAXO)	50.000.- (Ranitab 60/150 mg Tab. DEVA)
Acyclovir Sulfamethoxazole	344.000.- (Zovirax 25/200 mg Tab.)	139.000.- (Aklivir 25/200 mg Tab. İLSAN-İLTAS)
Trimethoprim	47.500.- (Bactrim Forte 20 Tab. ROCHE)	14.400.- (Baktrisid DS 20 Tab. FAKO)
Omeprazole	115.000.- (Losec 14/20 mg Kap. ECZACIBAŞI-ASTRA)	62.000.- (Demeprazol 14/20 mg Kap. DEVA)
Ciproflaxacin	59.000.- (Ciproxin 14/250 mg F.Tab. BAYER TÜRK)	36.800.- (CİFLOSİN 14/250 mg F.Tab. DEVA)

Yeni buluşların ülkemize ithali konusunda da bu çevreler bir yanılığ içinde dirler. Zira, Türkiye'deki yerli ilaç firmaları, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, korumanın olmaması sebebiyle, buluş sahibi firmaların dışında kalan kuruluşlardan formül ve aktif madde tedarik etmek suretiyle ülkenin ihtiyacını karşılayabildikleri gibi, ihracat da yapmaktadırlar.

İlaçta patent korumasının bir an önce geçerli kılınması için bugüne kadar çok sık öne sürülmüş bir başka gerekçe ise, patent kabulünün Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na (AT) girebilmesi için şart olduğu yolundaydı. Fakat, halen AT'nin içinde bulunduğu konjonktür çok değişmiş ve Türkiye'nin tam üyeliğe kabulü AT gündeminde çok gerilere atılmış bulunmaktadır. Bu şartlar altında, Türkiye'nin AT ile tam üyelik anlaşmasına oturmasının, müzakerelerin sonuçlandırılmasının ve bir geçiş dönemi tanınmasını müteakip tam üye olmasının fiilen (belki 10-15 yıl gibi) çok uzun bir süre olabileceği açıktır. O halde, AT tam üyeliği için gerekiyor diye, hemen bugünden yarına ilaçta patent koruması istisnasının kaldırılması isabetli olmayacaktır. Çünkü, yukarıda da izah ettiğimiz gibi, bu aşamada patent koruması istisnasının kaldırılması ilaç sanayini, aktif madde üretimini ve ihracatı geliştirmeyecek, aksine köstekleyecek, hatta tamamen çökertebilecektir.

Kaldı ki, Türkiye AT'ye tam üye olarak hemen bugün yarın kabul edilecek olsaydı dahi, bu konuda başlangıçta üye ülkelere tanınan hakların Türkiye'ye de tanınması gerekecektir.

Nitekim, Ortak Pazara 1957 yılında katılan ülkelere:

Fransa	4 yıl sonra
Almanya	12 yıl sonra
Hollanda	12 yıl sonra
İtalya	26 yıl sonra

ilaçta patent korumasını kabul etmişlerdir.

2. Türkiye İçin En Uygun Politika İlaçta Patent Koruması İstisnasının Devamıdır.

Bütün bu gerçekler karşısında Türkiye için bugün en uygun politika ilaçta patent koruması istisnasının

devam etmesidir. Türkiye yabancı baskılara karşı koyabildiği sürece bu politikada direnebilmesi ve ilaçta patent korumasını kabul etmemelidir.

3. Alternatif, İkinci Dereceli (Second Best) Yol Uzun Süreli Bir Geçiş Dönemi Kabulüdür.

Şayet ilaçta patent korumasını, ilaç sektörü ile ilgili ekonomik gerekçelere rağmen, daha ziyade siyasi ve genel ekonomik baskılar sonucu kabul zorunluluğu varsa, o takdirde yasayı çıkarmakla beraber uygulamayı belirli ve yeterli bir süre için ertelemek en isabetli yoldur; daha doğrusu ikinci dereceli (second best) diyebileceğimiz bir çözüm yoludur. Geçiş dönemi süresi hiçbir zaman 10-15 yıldan aşağı olmalıdır. Bahis konusu süre milli ilaç sanayinin gelişmesine yarayabilecek kadar uzun olmakla beraber Türkiye'nin fiilen AT tam üyesi olabilmesinden daha kısadır.

4. Süre İçinde Hem Proses (Usül) Hem de Mamul Patenti Muafliğı Sürdürülmelidir.

Bahis konusu süre içinde her tür ilaç hem proses (usül) hem de mamul patentinden muaf tutulmalıdır.

Bu konuda bazı çevreler önce ve kısa süre içinde proses (usül) patentinin kabulünü, daha sonra da mamul patentinin getirilebileceğini önermektedirler. Fakat böyle bir önerinin kabulü halinde, bu çevrelerin iddialarının aksine, ilaç sanayinin gelişmesi sorunu çözümlenmiş olmayacaktır. Tam tersine, bugün patentle çalışmayan yahut yeterli sayıda patentle çalışmayan yerli firmalar proses patenti yoluyla pek çok yasal yaptırımlarla karşı karşıya bırakabileceklerdir.

10-15 yıllık süre içerisinde ise yerli ilaç üreticilerinin çoğu süratle kendilerini İtalya ve İspanya düzeyine getirebilirler. Bu imkanı elde edemeyenler ise yok olmak, batmak, iflas etmek yerine, bilgi birikimlerinden yararlanmak suretiyle, kimya sanayinin diğer dallarında faaliyet göstermek olanağını elde edebilirler. Böylece bu milli kuruluşlar, yeni şekillenmeler sayesinde hayat yetlerini devam ettirerek yurt ekonomisine katkıda bulunmaya devam imkanını elde edebilirler. Bunun da milli ekonomi için önemi aşikardır.

